

Preek voor de Kerstnachtdienst 24 december 1996 St. Vituskerk te Stiens

Gemeente van Jezus onze Heer,

Het is goed dat u allen bent gekomen vanavond, om samen te vieren, dat Jezus in de wereld is gekomen. Maar toch stel ik de vraag, waar het deze nacht om draait:

Wat komt u hier eigenlijk doen vanavond?

Wat is de aanleiding geweest dat je naar dit oude huis bent gegaan?

Kom je hier sfeer proeven?

Ben je naar hier gekomen, omdat je anders ook altijd naar de kerk gaat?

Of heeft iemand je meegenomen en ben je op de uitnodiging ingegaan?

Wie of wat heeft u ertoe bewogen om hier te zijn?

Ik zal u besparen, om allemaal persoonlijk antwoord te geven op die vraag, dat zou te lang duren. Maar de vraag waarom we hier zijn, is de centrale vraag uit het kerstevangelie.

1. Waarom gaan mensen naar Bethlehem?

Waarom gingen de mensen destijds naar Bethlehem? — 12072007

En de tweede vraag van het Kerstevangelie is: Waarom speelt dit alles zich af in de nacht? 2 — 12072007

Er waren twee redenen voor de mensen destijds, om naar Bethlehem te gaan.

De eerste reden was een bevel, het oorspronkelijke griekse woord luidt: Dogma.

Er gaat een bevel uit van de keizer.

Als je op grond van een bevel, een dogma naar Bethlehem gaat, dan doe je dat omdat je gehoorzaam bent.

De tweede reden om naar Bethlehem te gaan was vanwege een woord: Heden is u de Heiland geboren. Woorden gesproken door een engel van God. En dit woord van de ene engel werd omlijst door het gezang van een koor van engelen: Ere zij God in den hoge, en vrede op aarde bij mensen des welbehagens.

Jozef en Maria gaan naar Bethlehem op grond van een bevel, een dogma, dat van de keizer uitgaat. Maar de engelen gaan naar Bethlehem op grond van een lied, een hemels lied. De herders reppen zich niet naar het dogma, maar naar het wonder.

Er zijn dus twee bewegingen naar Bethlehem. Op de ene dag de grote stroom van burgers, die naar hun geboorteplaats gaan, om zich te laten registreren. En de volgende dag een kleine stroom van eenvoudig herders, die naar Bethlehem gaan, om het Godswonder te gaan zien. En in die tussenliggende nacht daalt God neer in zijn schepping. Het is het grootste wonder en tegelijk het grootste mysterie dat we kennen.

Twee totaal verschillende dagen, twee totaal verschillende bewegingen. De grote stroom die op bevel gaat, gaat niet in alle vrijheid; ze moeten wel, er zijn politieke belangen mee gemoeid. Ze hebben geen keus. Maar de kleine stroom mensen op die tweede dag, die gaan in alle vrijheid naar Bethlehem. Zij worden niet gedwongen, het gaat niet om politiek of mensenrechten of macht.

Dat is het grote verschil tussen de bewegingen naar Bethlehem op de dag voor en op de dag na het Godswonder. Op de dag ervoor: Een grote stroom, op bevel, niet in vrijheid; en op de dag erna een kleine groep, in alle vrijmoedigheid, en gehoor geven aan een lied uit de hemel.

En de belangrijkste reden dat Lukas ons deze geschiedenis zo vertelt is dit: Het is de bedoeling dat die

betreft

eerste stroom van mensen, die op bevel komen, steeds kleiner zal worden; en dat die tweede stroom van mensen die gehoor geven aan een lied, dat die stroom steeds groter wordt.

En dat is ook al gebeurd. Het nieuws van Jezus heeft nadien de wereld veroverd. En op ditzelfde moment wordt het Godswonder van de Kerstnacht over de hele wereld opnieuw uitgedragen. En ik hoop daarom, en ik weet het haast wel zeker, dat jullie vanavond zijn gekomen, in alle vrijheid, en gehoor gevend aan dat lied uit de hemel.

In vrijheid gaan naar Bethlehem is de blijde boodschap van Kerst. En dan is het eerlijk om kritisch te kijken naar de geschiedenis van het christendom; veel te vaak zijn mensen door de kerken niet in vrijheid uitgenodigd naar Bethlehem, maar heeft de kerk de mensen gedwongen. Veel te vaak in haar geschiedenis heeft ook de kerk een bevel doen uitgaan en de mensen gedwongen om zus of zo te geloven, zelfs op straffe van de dood. En die zwarte plekken uit de geschiedenis van de kerk hebben niets te maken met de geest van het evangelie.

Het is de bedoeling van God, dat die stroom van mensen die in vrijheid naar Bethlehem gaan, die in le vrijheid de kracht en de aanwezigheid van God tot zich nemen, dat die stroom alleen maar zal groeien. En daarom mogen de kerken blij zijn dat in deze nacht de kerken vol zitten.

Maar tegelijk is het de bedoeling dat wij ons tot het uiterste inspannen, om die eerste stroom te doen afnemen. Nog steeds worden in onze dagen, mensen op bevel van hot naar her gestuurd, zijn hele volken op drift, omdat zij op de ene plaats niet gewenst zijn, of omdat ze zich op een andere plaats moeten laten registreren. En waarom moeten mensen zich laten registreren? Omdat ze doordaar hun vrijheid kwijt raken, en de machthebbers van de wereld hun gang kunnen gaan. En dat moet afgelopen zijn zegt het Kerstevangelie.

Het moet afgelopen zijn met het vertrappen van mensenrechten. Het moet afgelopen zijn met het keurslijf van politieke en kerkelijke dogma's. Mensen moeten gegrepen worden door de Heilige Geest, mensen moeten in beweging gezet worden door een lied uit de hemel, de dichter moet het in deze wereld winnen van de dogmaticus.

In Gods rijk moeten mensen overeind komen en tot hun recht komen, in al hun gaven en in al hun tekortkomingen. En de verbazing van de herders over het Godswonder van de Kerstnacht, die verbazing moet de wereld en de harten van mensen veroveren!

Ik hoop dat u zo het evangelie van de Kerstnacht zult onthouden: De onvrijheid en het bevel moeten plaats maken voor vrijheid en menswaardigheid. En daarin ligt voor ons allemaal een taak. Ook in ons eigen leventje moeten wij die keuze maken. De onvrijheid verdrijven, en je eigen leven en dat van je naast de ruimte geven. Dan zal Gods rijk gaan groeien, want dan zijn wij een beweging die hoop uitstraalt. En ik roep jullie op om zelf die keuze te maken, en daaraan inhoud te geven, iedere levensdag weer.

De tweede vraag tenslotte van het Kerstnachtevangelië is: Waarom vindt dit Godswonder plaats in de nacht?

In de nacht, in het duister gebeuren in de eerste plaats dingen die het daglicht niet verdragen. Dat weten we uit de nieuwsberichten van iedere dag. En dat is de tegelijk de tweede belangrijke boodschap van de Kerstnacht: Het moet afgelopen zijn met al die dingen in deze wereld, die het daglicht niet verdragen.

Het moet afgelopen zijn, met onrecht, met hypocrisie, met oneerlijkheid, met egoïsme. Het moet afgelopen zijn met de schending van mensenrechten en menswaardigheid. Het moet afgelopen zijn met het kleineren van mensen, met volkerenmoord. Maar ook dicht bij huis: Het moet afgelopen zijn met machtsmisbruik in relaties, het moet afgelopen zijn met het misbruik van kinderen, het moet afgelopen zijn met het weggooien en pijnigen van mensen die anders zijn, vanwege hun kleur, vanwege hun geloof, vanwege hun handicap, vanwege hun geaardheid. Dat moet allemaal afgelopen zijn, want dat heeft helemaal niets te maken met het rijk van God.

Het verheffen van mensen.

En ook deze tweede taak wordt ons allen opgedragen vanavond. In ons eigen leven moeten wij dit waarmaken, moeten we stoppen met het afschrijven en veroordelen en kleineren van de medemens. Als wij allemaal in die beweging meegaan, dan zal de wereld en de samenleving ingrijpend veranderen.

Dit is de reden dat dit Godswonder in de nacht plaatsvindt: God laat zien, dat in het donker het leven zo ingericht en geleefd moet worden, dat het het daglicht kan verdragen.

En wij doen er allen goed aan om ons te laten meevoeren in die grote en hoopvolle beweging. Want niet alleen wijzelf, maar de hele mensheid zal daar wel bij varen!

Laten we proberen om zo als kinderen van God te leven, dat onze aanwezigheid hier vrucht zal dragen in ons dagelijkse leven.

Het mysterie van de kerstnacht is, dat God zich geeft aan de wereld.
Dit grote geheim is alles wat we nodig hebben om verder te gaan.

God zegene ons daarbij.

AMEN

Zondag 29 december 1996 Stiens, St. Anna, Dantumawoude

Eerste lezing: JESAJA 61,10 - 62,7 Tweede lezing: LUKAS 2, 21-28

Gemeente van Jezus onze Heer,

Het Kerstfeest is nog niet afgelopen. We zitten er nog midden in, gelukkig. Wij mensen, die op hoop van zegen door het leven gaan, wij hebben gehoord dat God mensen zo nabij wil zijn, dat Hij zijn Zoon in de wereld zend, als Redder. Maar vandaag spitsen wij in het bijzonder onze oren, want wij moeten nog weten, dat het kind van kerst niet los te zien is van de verwachtingen van het volk Israël.

Niet te snel moeten en mogen wij dit kerstkind voor ons opeisen als christenen. Hij is in de allereerste plaats de dienstknecht van de God van Israël. En wij mogen niet vergeten, hoe Israël al een lange geschiedenis met deze God heeft doorgemaakt. De evangelielezing van vandaag stuurt ons ook terug van het tweede naar het eerste testament. Het zijn immers Simeon en Anna die het kerstkind herkennen als een godsgeschenk, en Simeon en Anna vertegenwoordigen hier de Wet en de Profeten.

Simeon, zo zegt Lukas, verwachtte de vertroosting van Israël. En als hij het kindje Jezus met eigen ogen ziet, zegt hij: Ik heb het heil gezien, licht voor de heidenen en heerlijkheid voor Israël.

Hanna, zo zegt Lukas, was een weduwe die dag en nacht in de tempel was, in gebed en in vasten. En wanneer zij Jezus ziet begint zij vrijuit te spreken over de verlossing van Israël.

In deze Simeon en Anna horen wij de profetie van Jesaja doorklinken. Jesaja die het volk oproept om niet langer te zwijgen. En wij richten nu onze blik en aandacht op deze profeet en gaan terug naar de wortels van het kerstfeest.

De diepste wortels van het kerstfeest liggen in de ballingschappen van Israël, de diepste wortels van de komst van de Mensenzoon moeten wij vinden in de godverlatenheid van de mensheid. Onze samenleving is vervuld van ongeloof en wantrouwen, van doemdenken en angsten. Wij moeten de illusie laten varen, dat met de komst van Jezus, dit alles weer in balans zou zijn gebracht.

Zien we wat er gebeurt wanneer Simeon en Anna in Jezus het heil van God herkenne: Dan beginnen zij te spreken. Ze beginnen te verkondigen, aan wie het maar wil horen. Zij geven gehoor aan de profetie uit Jesaja, die zegt: Om Sions wil zwijg ik niet! Simeon die wachtte op de vertroosting van Israël stopt met zwijgen en spreekt van Gods heil voor de wereld.

De komst van Jezus in de wereld brengt mensen tot spreken. Opent uwe mond, spreekt van mij vrijmoedig, zingt een Psalm. Zwijgen is hier zilver en spreken goud. Wij spreken en getuigen in Jezus naam, want in de ballingschap van onze samenleving laten we de stem van God horen, dat gerechtigheid en vrede wortel moeten schieten onder de mensen. De konsekwentie van het Kerstfeest is, dat wij niet langer zwijgen.

De profetie van Jesaja die we gelezen hebben moeten wij plaatsen in de tijd vlak na de ballingschap. En ik stel mij voor dat het heilige land er dan bij ligt, zoals Duitsland erbij

lag vlak na de tweede wereldoorlog, of zoals Bosnië op dit moment. Een verwoest land, vol met puinhopen, akkers veranderd in woestijn, muren zijn gesloopt, heiligdommen vertrapt en uitgebrand, Jeruzalem een wildernis.

En in die erbarmelijke situatie spreekt de profeet woorden van herstel. Na de ballingschap is er de ontmoeting tussen diegenen die berooid terugkeren uit de gevangenschap en diegenen die in het land waren achtergebleven, en die de godsdienst zo goed als vergeten waren. Herstel van de menselijke verhoudingen moet er komen, en wederopbouw van een land dat in puin ligt.

En Jesaja wil de mensen weer een centrum teruggeven, Jeruzalem, als het geestelijk centrum van de samenleving. Daarom pleit hij voor de wederopbouw van Sion. Maar deze profetie stijgt ver uit boven de materiele wederopbouw. Veel meer nog spreekt de profeet over de zedelijke en ethische wederopbouw, een moreel herstel van de samenleving. Niet alleen moeten de puinhopen vervangen worden door nieuwbouw, maar de nieuwe stad moet verrijzen als zichtbaar teken van Gods verlossende gerechtigheid. Het herbouwde Jeruzalem zal een levend symbool zijn voor het herstel van recht en vrede en het zal een plek zijn waar de aanbidding van de Heilige nooit zal verflauwen.

Het rijk van God zal voet aan de grond krijgen en Israël en vandaaruit over de hele wereld. De verwachtingen van Israël zullen vervuld worden; de vertroosting waar Simeon om bidt zal neerdalen in de harten van mensen. Deze profeet spreekt van de ongelooflijke belofte van Gods rijk dat gebouwd wordt.

En wie die belofte heeft verstaan, die kan nooit meer zwijgen die zal nooit meer rusten, zegt de profeet. De nieuwe geloofsgemeenschap zal op een geheel nieuwe wijze uiting geven aan het oude woord gedenken. Niet alleen gedenken zij de grote daden Gods, die zij in hun geschiedenis hebben ervaren, maar zij zullen ook niet rusten, maar God zijn eigen beloften in herinnering brengen. Jesaja zegt: Jullie moeten al je zaken op de Here wentelen, en Hem niet met rust laten. Je moet met hem worstelen, en de wacht van het gebed betrekken.

De konsekwentie van het kerstfeest is dat wij niet zwijgen en niet rusten.

Niet zwijgen betekent: met volharding het heil van God verkondigen en volharden in het gebed.

Niet rusten betekent: God geen rust gunnen; Hij zal zijn rijk vestigen; en wij houden hem wakker, door Hem te herinneren aan zijn eigen beloften. Niet rusten betekent ook: Iedere dag blijven werken aan gerechtigheid, bruggen proberen te blijven bouwen, iedere dag je werk doen op hoop van zegen, iedere dag Gods Naam prijzen en Hem danken voor vele zegeningen.

Het Kerstfeest brengt ons niet in de luie stoel, maar port ons in de rug om de gemeente op te bouwen in het uitroepen van Gods heil, in het troosten van de bedroefden, in het zalven van de zieken, in het zingen wat we niet durven zeggen, in het uitstrekken van de helpende hand, aan armen en behoeftigen.

'Om Sions wil zwijg ik niet stil.' De gemeente van Christus moet haar taak kennen in de wereld en dag en nacht werken aan de heelheid van de mens en van de schepping.

De gave van zijn Zoon komt bij de Vader in de hemel uit een hart van liefde. Dat proeven we in de profetie, en dat voelen we ook aan de warme woorden van Simeon en Anna. Jesaja is in de eerste plaats een troostboek, waarin Gods liefde voor de wereld centraal staat. Zijn liefde is dat Hij zijn volk ongerechtigheid vergeeft, zoals Jezus voor ons de zondebok is van de schuld van de wereld. God laat zijn schepping niet verwijlen in de verwoestingen die zij zichzelf aandoet, maar God trekt de wereld met zijn liefde naar een nieuwe schepping.

In de profetie wordt daarbij het werkwoord huwen gebruikt. God huwt zijn volk, Hij wil met hen wonen. En huwen is hier bedoeld als tegengestelde van 'verstoten'. En zo staat de verwoesting van Jeruzalem tegenover de vreugde om het herstel van de stad van David. God heeft een welgevallen een behagen in de mensen. Goddank voor die rijke zegen.

De konsekwentie van het Kerstfeest is dat wij niet zwijgen en niet rusten.

De profeet trekt ons daarmee ook uit boven onze eigen kring. Het is te gemakkelijk om het nieuws van het rijk van God maar voor onszelf te houden. Wij zouden licht ons hart verhard en de deur naar de wereld op slot gooien. Als wij achter de poort van Gods rijk het heil hebben gezien, dan gaan wij vervolgens ook door de poort naar het leven en naar de wereld. Daar moet waar worden wat wij hier verkondigen.

En daarom zullen wij als gemeente niet zwijgen, wanneer mensen onrecht wordt aangedaan, wanneer de minderbedeelden onderuit gaan, of wanneer de hoogmoedigen de samenleving overschreeuwen. Wij zullen niet zwijgen, maar onrecht aan de kaak stellen, en waandenkbeelden ontzenuwen, en dreigende conflicten aan het licht brengen.

Wij zullen als gemeente van Jezus niet rusten: Dat betekent: God blijvend herinneren aan zijn beloften aan de wereld, maar ook actief je handen en je voeten en je verstand en je hart inzetten voor een leefbare samenleving.

Het betekent, dat je protesteert, wanneer Gods naam misbruikt wordt. Het betekent dat je bereid bent om in de bres te springen, voor hen die te gronde gaan door onrecht en onvrede. Wij zullen als gemeente niet rusten, door de samenwerking te blijven zoeken met andere christenen. En we zullen elkaar steeds herinneren aan de vreugde van Sion en aan de vertroosting van Israël. Innerlijke vroomheid is aan ons te zien in onze uiterlijke rusteloosheid.

De gemeente van Jezus moet een veilig onderkomen zijn voor mensen van diverse pluimage, de kerk moet eigenlijk veiliger zijn dan de samenleving. Want in de kerk zwijgen en rusten wij niet. In de kerk wordt onze blik gericht op Gods heil voor de wereld, en onze inzet wordt gevraagd voor de heiliging van dit leven. Dat is de konsekwentie van het viertal van het evangelie van Kerst.

Bij een joodse bruiloft wordt door het bruidspaar een glas kapot getrapt. Wij gaan in een gebroken wereld, door lijden en strijd, op hoop van zegen, langs de weg van Gods trouw. Het nieuw Jeruzalem wenkt ons en lokt ons in die richting. De vreugde om Gods toekomst zal en moet het winnen om de scherven en de gebrokenheid om ons heen. Die hoop en die verwachting houden we als gemeente elkaar en de wereld voor.

Het meest verrassende in deze profetie is en blijft voor mij, dat wij God geen rust gunnen. Ook die weg ligt voor ons open, dat wij in onze gebeden God bepalen bij zijn

beloften. Dat wij Hem rusteloos maken, dat we niet bereid zijn om het op te geven, om mensen zonder hoop te zijn. Wij dringen er bij God zelf op aan in lied en gebed, dat Hij Jeruzalem grondvest en maakt tot een lied voor deze aarde.

Moge dat waar worden in onze levensdagen.

En moge God ons dag in dag uit bemoedigen om in de ruimte van zijn liefde te wonen en te werken, en het leven iedere dag te heiligen.

'Om Sions wil zal ik niet zwijgen en om Jeruzalems wil zal ik niet rusten, totdat zijn heil opgaat als een lichtglans en zijn verlossing als een brandende fakkel.' Profetie van Jesaja.
AMEN